מטות ב

א. אין היינטיקער סדרה[1] וועלט דערציילט, אַז די בני ראובן און בני גד האָבן געהאַט מקנה רב, און זיי האָבן געזאָגט צו משה'ן „הארץ אשר הכה ה' לפני עדת ישראל ארץ מקנה היא ולעבדיך מקנה", דעריבער „יותן את הארץ הזאת לעבדיך לאחוזה אל תעבירנו את הירדן". האָט זיי משה געענטפערט „האחיכם יבאו למלחמה ואתם תשבו פה ולמה תניאון גו'", און ער האָט נאָך צו דעם צוגעגעבן „כה עשו אבותיכם גו'" כדלקמן.

ווי איז ביי זיי געווען מלכתחילה אַ קס"ד, אַז מען זאָל זיי געבן „הארץ הזאת" פאַר וועלכער אַלע אידן האָבן זיך געשלאָגן, און זיי — די בני גד ובני ראובן — וועלן דאָ זיצן בעת די איבעריקע אידן וועלן קעמפן אין ארץ ישראל[2]?

— זאָגט דער אור החיים הקדוש[3], אַז אָט־די טענה האָבן זיי באַוואָרנט דורכן זאָגן „הארץ אשר הכה ה' לפני עדת ישראל": וויבאַלד אַז דער אויבערשטער פירט מלחמה פאַר אידן, איז דאָך שוין ניט וויכטיק זייער הילף אין דעם כיבוש פון דעם אַנדערן זייט ירדן.

האָט זיי אָבער משה אויף דעם געענטפערט „האחיכם יבאו למלחמה ואתם תשבו פה": אמת טאַקע אַז דער אויבערשטער פירט די מלחמה, אָבער גיין אין מלחמה דאַרף מען דאָך, ובמילא האָט עס ניט קיין אָרט אַז אייערע ברידער זאָלן גיין למלחמה און איר זאָלט זיצן דאָ.

און דאָ האָט משה מוסיף געווען נאָך אַ טענה „ולמה תניאון את לב בני ישראל מעבור אל הארץ גו'": מיט אייער בלייבן זיצן דאָ וועט איר אָפּקערן די האַרץ פון די אַנדערע אידן פון גיין קיין ארץ ישראל, וויל זיי וועלן אויסטייטשן אַז אייער בלייבן פון דער זייט ירדן קומט מצד דעם וואָס איר האָט מורא מפני המלחמה (און דער זאָגן „הארץ אשר הכה ה'" איז בלויז צו פאַרדעקן אייער מורא), וועט עס גורם זיין אַ חלישות אויף ביי די אַנדערע אידן.

ובהמשך לזה האָט זיי משה מוכיח געווען „כה עשו אבותיכם גו'", אַז אויך די מרגלים האָבן אָפּגערעדט די אידן פון גיין קיין ארץ ישראל, און ער האָט מסיים געווען „והנה קמתם תחת אבותיכם וגו'".

דאַרף מען פאַרשטיין:

א) וויבאַלד אַז זייער זאָגן „אשר הכה ה'" איז געווען צו באַוואָרענען אַז ניט בלויז וועט מען קענען אייגענטלעמען א"י, נאָר עס וועלן דערביי אָפילו ניט זיין קיין שום שוועריקייטן,

1) לב, א ואילך.

2) וכמו שהקשה באלשיך כאן (קושיא יב).

ברמב"ן כאן (פסוק ב'): „משה חשד אותם, כי יאמרו כן מפחד אנשי ארץ כנען . . ולכן ענו אותו חלילה שגירא מהם אבל נעבור חלוצים כו'". ומשמע מדבריו, שגם לכתחלה רצו לעבור את הירדן. אבל בפשוטו של מקרא — הרי אמרו „אל תעבירנו את הירדן" (ולא „אל תנחילנו" וכיו"ב) ובכלל קשה לומר שמשה לא הבין כוונתם. ולכן (בפשוטי' דקרא) מסתבר כהאלשיך ואוה"ח — כבפנים.

3) פסוק ג'. וכ"ה באלשיך כאן.

וואָס דאָס איז דאָך דער היפּך פון טענת המרגלים „לא נוכל לעלות גו׳״ [4] — היינט ווי האָט עס משה זיי פאַר־גליכן צו די מרגלים, און געזאָגט „קמתם תחת אבותיכם תרבות אנשים חטאים גו׳״ — בלויז דערפאַר וואָס מ׳קען אויסטייטשן אַז זיי בלייבן מע־בר לירדן מזרחה ווייל זיי האָבן מו־רא [5]?

ב) די בני גד ובני ראובן זיינען געקומען צו משה׳ן מיט אַ בקשה „אם מצאנו חן בעיניך גו׳ אל תעבי־רנו את הירדן״. איז דאָך פאַרשטאַנ־דיק, אַז אויב משה וואָלט זיי געזאָגט אַז ער וויל זייער בקשה ניט דער־פילן — זיינען זיי גרייט געווען צו גיין אין א״י, און דאָן וואָלט במילא אָפּגעפאַלן די טענה „ולמה תניאון גו׳״. איז צוליב וואָס האָט משה ניט אָנגענעמענדיק די בקשה — זיי גע־דאַרפט מוכיח זיין און מיט אַ גרויסער אריכות ובפרטיות „כה עשו אבותיכם גו׳״, און וואָס פאַר אַן אָרט האָט די תוכחה?

ג) לאחרי ווי זיי האָבן געזאָגט „ואנחנו נחלץ חושים גו׳״, האָט משה רבינו גלייך דערויף מסכים געווען אַן מוסר זאָגן א.ז.ו. קומט אויס דער־פון, אַז זייער בלייבן „פה״ איז געווען אויסגעהאַלטן כפי הכוונה העליונה. היינט פאַרוואָס געפינט מען גאָר, אַז פאַר זייער בלייבן אין עבר הירדן האָט מען זיי פאַרטריבן אין גלות פריער פאַר אַלע אידן — „נחלה מבו־הלת בראשונה ואחריתה לא תבורך״ [6]?

ב. לכאורה האָט מען געקענט ענט־פערן, אַז די טענה פון משה׳ן איז געווען (ניט בלויז אויף דעם ניט וועלן גיין למלחמה, נאָר אויך) אויפן עצם ענין פון אויסקלייבן פאַר זיך אַן אַנ־

4) שלח יג, לא.

5) באלשיך כאן, שכוונת משה ב„כה עשו אבותיכם גו׳״ היתה, „שאפשר כי לא כן לבבכם. כי אף שאין בדבריהם נפתל ועקש . . התחלתם בשבח ושמא תסיימו בגנאי, כי כה עשו אבותיכם שהראו סימני טהרה והתחילו בשבח . . סיימו בגנאי . . כן אפשר בלבבכם גם אתם״.

אבל אינו מובן: מכיון „שאין בדבריהם נפתל ועקש״ ומשה חשש רק „שמא תסיימו בגנאי״, איך אומר — ובפרט באופן של וודאות כזו ולגרימותא: „קמתם תחת אבו־תיכם תרבות אנשים חטאים גו׳״.

6) משלי כ, כא ורש״י שם. במד״ר פכ״ב, ט (וראה שם, ז).

ואף שברש״י למשלי שם (ועד״ז במדרש שם, ט) „ודברו בבהלה . . עשו את העיקר טפל שהקדימו צאנם לטפם״ — מכיון שלאחר שמשה אמר להם „בנו לכם (תחלה) ערים לטפכם ו(אח״כ) גדרות לצנאכם״ (לב, כד. רש״י שם, טז) וואי עשו כהוראת משה (וראה פסוק לו: „ערי מבצר וגדרות צאן״), לא מסתבר לומר שזה שגלו קודם שאר השבטים הוא רק לפי שבתחלה בדיבורם הקדימו צאנם לטפם.

ובודאי גם בפועל עשו דבר בלתי רצוי, ועיקר הענין ד„נחלה מבוהלת בראשונה״ הוא כמ״ש שם רש״י לפנ״ז „שנבהל . . שמיהרו ליטול חלקם בעבר הירדן״. וכבמדרש שם (פסקא ז) „וישבו להם חוץ מארץ יש־ראל לפיכך גלו תחלה מכל השבטים״. וראה גם (מ״כ בשם) רש״י לב״ר רפע״ב: תפסו בעבר הירדן שהיו מצוי להם ראשונה אע״פ שא״י היתה טובה הימנה. וראה לקו״ת בחוקותי (ג, ב) שזהו״ע „נחלה מבוהלת בראשונה״ *).

*) בלקו״ת שם: „ומה דמשמע שלא נכון עשו בזה, זהו משום שעשו את הטפל עיקר״. אבל (א) ביאור זה הוא בהמשך להפי׳ ש„חנוך לנער ע״פ דרכו הוא מעלה ושבח שראוי לעשות כן״, אבל בתחלת ה־מאמר שם: „וע״ש הפי׳ כפשוטו במ״כ ובידי משה בשם פירש״י ונכון הוא״. (ב) גם לאחרי שמבאר שם המעלה שבארץ מקנה, כותב „כי א״י דוקא . . והם בחרו לקבע גמור בחי׳ זו דמקום מקנה״.

דער לאַנד אַנשטאָט א״י [7], און דערצו נאָך טענה׳ן, אַז די אַנדער לאַנד האָט אַ מעלה אויף א״י — דערמיט וואָס זי איז „ארץ מקנה״ [8].

און דאָס האָט משה אויך געמיינט מיט „ולמה תניאון גו׳ כה עשו אבו־תיכם גו׳״, אַז פונקט ווי די מרגלים האָבן אָפּגערעדט (זיך און בכלל) די אידן פון גיין אין א״י, דורך זאָגן (ניט בלויז „לא נוכל לעלות גו׳״, נאָר אויך) „וזה פרי׳״ [9] (וואָס זיי האָבן געזאָגט נאָך פאַר „אפס כי עז העם גו׳״) — בגנותה של א״י; אַזוי אויך איר [10] — בני גד ובני ראובן — דורך אייער זאָגן אַז „הארץ הזאת״

איז בעסער פון א״י, וועט איר מונע זיין (זיך און) די אַנדערע אידן פון גיין [11] „אל הארץ אשר נתן להם ה׳״ [12].

[ועפי״ז וועט אויך זיין פאַרשטאַנדיק וואָס אין זיין טענה „כה עשו אבו־תיכם גו׳״ האָט משה דערמאָנט „ויעלו עד נחל אשכול גו׳״ [13] — ווייל דער־מיט האָט ער מרמז געווען „האשכול אשר כרתו משם בנ״י״ [14] אויף וועלכן די מרגלים האָבן געזאָגט „וזה פרי׳״].

און לויט דעם איז אויך פאַרשטאַנ־דיק וואָס אויך נאָך דעם ווי ב״ג וב״ר האָבן צוגעזאָגט „ואנחנו נחלץ חושים לפני בנ״י״ [15] און משה האָט דערצו מסכים געווען* [15], ווערט גע־רעכנט זייער נעמען די נחלה אין עבר הירדן פאַר אַן ענין בלתי רצוי (כנ״ל סוף ס״א) — ווייל די הסכמה פון משה רבינו אויפן תנאי „אם תחלצו לפני ה׳ למלחמה״, איז געווען בלויז דער־פאַר וואָס דאַן וועט עס ניט שאַטן די אַנדערע אידן. אָבער אעפ״כ, בנוגע די בני גד ובני ראובן אַליין, ווערט דאָס וואָס „ישבו להם חוץ מארץ יש־ראל״ — גערעכנט פאַר אַן ענין בלתי רצוי [16].

---

7) להעיר גם מאוה״ח כאן (פסוק ג׳ וט׳), שבאמירת „הארץ אשר הכה ה׳״ נתנו תשובה גם על „טענת מאיסת ארץ הקדושה״, ומשה באמירתו „אל הארץ אשר נתן להם ה׳״ נתכון לומר שאעפ״כ „ארץ סיחון ועוג אינה בכלל ארץ שנתן ה׳ לאברהם״. ע״ש. וראה כלים פ״א מ״ו. במדב״ר פ״ז, ח. פכ״ב, ז (הובא בהערה הקודמת). אוה״ת פרשתנו ע׳ א׳שמ. לקו״ש ח״ז ע׳ 279. חי״ג ע׳ 124 ובהערה 20. ועוד.

8) ראה צרור המור כאן: השיב להם משה . . ואחר שהארץ היא צבי לכל האר־צות נתונה מיד ה׳ היאך אתם מואסים בה . . ואתם מנאצים את ה׳ ומואסים בארץ הקדושה.

9) שלח יג, כז. וראה סוטה לד, סע״א. רש״י שלח שם, כג.

10) ע״פ מ״ש בפנים, יומתק מ״ש ב־תיב״ע (פסוק ז׳ וט׳) „תבטלון רעות בנ״י כו׳״; „ובטילו רעות לבא כו׳״ — אף שלכאורה, מצד יראת המלחמה לא רק שלא הי׳ להם רצון לעלות לא״י אלא אדרבה — הי׳ להם רצון הפכי מזה

— כי מכיון שהמדובר כאן הוא (לא בנוגע טענת המרגלים „לא נוכל לעלות״, רק) במה שאמרו שא״י אינה ארץ טובה (ובפרט בנוגע לב״ג וב״ר שאמרו רק — שיש מעלה בארץ סיחון ועוג), הרי עי״ז רק ביטלו הרצון לעלות לארץ (אבל לא גרמו לרצון הפכי).

11) בפרש״י פסוק ז׳: „שיהיו סבורים שאתם יראים לעבור מפני המלחמה כו׳״. אבל דוחק לומר, שמצד זה לבד שיהיו „סבורים שאתם יראים״ יאמר להם משה „קמתם תחת אבותיכם תרבות אנשים חט־אים״. ולכן י״ל, שב׳ טענות יש כאן: „ולמה תניאון — שיהיו סבורים שאתם יראים״; „כה עשו אבותיכם גו׳״ — בנוגע לדיבת הארץ עצמה, כבפנים.

12) ראה צרור המור כאן: ואולי יחשבו בנ״י גנות גדולה או מום נסתר.

13) לב, ט.

14) שלח יג, כד.

15) פרשתנו שם, יז.

*15) שם, כ ואילך.

16) במדב״ר פכ״ב, ז. וראה לעיל הערה

ס׳איז נאָך אָבער ניט מובן: משה׳ן איז דאָך געווען נוגע ניט בלויז דער כלל ישראל, נאָר אויך יעדער איינצל־נער איד, און עאכו״כ צוויי מיט אַ האַלבן שבטים. היינט ווי האָט ער מסכים געווען צו אַן ענין וואָס באַ־וואָרנט די אַנדערע שבטים און אים האָט לכאורה ניט געאָרט[17] וואָס די ב״ג וב״ר אַליין נעמען ניט קיין נחלה אין א״י?

ג. עס שטייט אין חסידות[18], אַז די ב״ג וב״ר האָבן געוואָלט בלייבן אין עבר הירדן און פאַרנעמען זיך מיט מקנה, ווייל אין דער אַרבעט פון רועי צאן זיינען ניטאָ אַזוי פיל טר־דות[19], און (אויך) זייענדיק אנשי מקנה וועלן זיי קענען כסדר זיין פאַרבונדן מיטן אויבערשטן.

וואָס דאָס איז אויך דער טעם[20] וואָס די אבות און די שבטים (אויסער יוסף) האָבן אויסגעקליבן צו זיין „רועי צאן״, בכדי ניט צו זיין טרוד אין ענינים פון עוה״ז, און קענען זיין שטענדיק אַ מרכבה צו אלקות[21].

וואָס עפ״ז איז פאַרשטאַנדיק די ענ־לעכקייט פון ענין ב״ג וב״ר צו דעת המרגלים — אויך בפנימיות העני־נים:

אויך די מרגלים האָבן געוואָלט בלייבן אין מדבר — ווייל[22] זיי האָבן געוואוסט, אַז קומענדיק אין א״י וועט נפסק ווערן דער מן און מ׳וועט מוזן אָנקומען צו לחם מן הארץ — אַ זאַך וואָס איז פאַרבונדן מיט אַ גרויסער צאָל מלאכות ווי חרישה וזריעה וכו׳. דעריבער האָבן זיי געוואָלט בלייבן אין מדבר אַפגעטראָגן פון וועלט, וואו אויך זייער גשמיות׳דיקע אכילה (ו־שתי׳) איז געווען לחם מן השמים (און מים מבארה של מרים וכו׳).

און כאָטש אַז אויך ביי די אבות און שבטים איז געווען אַזאַ הנהגה, האָט זיך דאָס ביי די מרגלים גע־רעכנט פאַר אַ חטא, ווייל אָט די סאָרט הנהגה האָט געהאָט אַן אָרט פאַר מתן תורה. אָבער נאָך מתן תורה — וואָס די כוונה פון מ״ת איז צו מאַכן פון עוה״ז הגשמי אַ כלי צו אלקות[23], דאַרף מען טאָן מיט ענינים הגשמיים אויף מאַכן פון זיי אַ דירה לו יתברך.

עפ״ז וועט די קשיא (דלעיל סוף ס״ב) נאָך שטאַרקער: ווי האָט טאַקע משה מסכים געווען אַז די בני גד ובני ראובן זאָלן פאַרבלייבן אין עבר הירדן און ניט אַריינגיין אין ארץ ישראל?

ד. וועט מען עס פאַרשטיין בהק־דים, אַז אויך נאָך מ״ת זיינען אידן געטיילט אין צוויי סוגים: יושבי אהל און בעלי עסק[24]; ישכר וזבולון, מארי תורה און מארי עובדין טבין[25].

---

6. ולהעיר גם מספורנו (לב, לג), שמה שהסכים משה לדבריהם הוא רק „כדי שלא להכנס במחלוקת״.

17) ותגדל הקושיא ביותר בנוגע לחצי שבט מנשה — דפשוט׳ דקרא (לב, לג. לב, מ) משמע (כפי׳ הרמב״ן) שלא דרשו להתנחל מחוץ לא״י כ״א שמשה נתנה להם. — וראה בארוכה לקו״ש חכ״ח ע׳ 210 ואילך.

18) אוה״ת פרשתנו ע׳ א׳שלט. ד״ה ומקנה רב תרכ״ט (בתחלתו) ותרס״ו (ב־סופו).

19) ראה לקו״ש ח״ה ע׳ 74 הערה 59.

20) ראה גם תו״ח ויחי קב, ב.

21) ראה לקו״ת ר״פ שלח. ובארוכה — לקו״ש ח״ד פ׳ שלח. ועוד.

22) שלכן ניתנה התורה למטה דוקא — ראה שבת פח, סע״ב ואילך. ד״ה וכל העם ש״ת. ובכ״מ.

23) ראה תו״א פ׳ תרומה. ולהעיר ג״כ ממחז״ל תלמוד גדול או מעשה גדול (קדושין מ, ב. תקו״ז ו, א) וראה ג״כ אגה״ק סוס״ט.

24) ראה אגה״ק ס״ה (קט, א). ביאוה״ז פ׳ וישב לאדמוה״א (כה, א־ב) ולהצ״צ (ע׳

ולכאורה, וויבאלד אז, כנ"ל, די כוונה פון מ"ת איז צו מאכן די וועלט פאר אַ כלי צו אלקות, האבן דאך אלע אידן לכאורה געדארפט זיין בסוג בעלי עסק?

איז דער ביאור אין דעם, אז בכדי עס זאל זיך אויספירן די כוונה פון "דירה בתחתונים"

[וואס דער פירוש פון "דירה" איז ניט בלויז אז ס'זאל זיין אַ דירה לעצמותו, נאר אויך, אז אין דער דירה זאל עצמות זיך געפינען בגלוי[29]]

דארף מען האבן ניט נאר די עבודה פון קיום המצות בדברים גשמיים, דורך וועלכע עס ווערט המשכת העצמות, נאר אויך לימוד התורה, וואס פועל'ט, אז די המשכת העצמות (וואס דורך קיום המצות) זאל זיין בגילוי.

און דערפאר מוזן זיין "מארי תורה", וואס דורך זייער לימוד התורה גיבן זיי אריין אַ "ליכטיקייט" אין דעם קיום המצות פון די "מארי עובדין טבין"[30], אז די המשכת העצמות דורך עובדין טבין זאל זיין בגלוי.

נאר היות אז די המשכת העצמות ווערט אויפגעטאן (בעיקר) דורך די (מארי) עובדין טבין, און (די עבודה פון די מארי) תורה איז (בעיקר) צו "באלייכטן" און מגלה זיין דעם ענין וואס טוט זיך אויף דורך דעם קיום המצות[31], איז דעריבער איינגעשטעלט דער סדר, אז מארי תורה זיינען אַ מיעוט, און דער רוב פון אידן איז זיך עוסק אין "ואספת דגנך"[32].

ה. און דאס איז איינער פון די חילוקים צווישן ענין בני גד ובני ראובן, און ענין המרגלים: די מרגלים האבן געוואלט אז אלע אידן זאלן בלייבן מחוץ לארץ ישראל, ובמילא, איז דאס געווען היפך הכוונה; משא"כ ב"ג וב"ר האבן געבעטן, אז (נאר) זיי זאלן בלייבן אין עבר הירדן, איז עס ניט היפך הכוונה — ווארום אַ מיעוט פון אידן דארפן זיין אויך אין דעם קו.

אבער אעפ"כ האט צו זיי משה געזאגט "כה עשו אבותיכם גו'", ווייל ענינם פון מארי תורה איז צו באלייטן און אריינגעבן אַ חיות אין דער עבודה פון מארי עובדין טבין

— און ווי גערעדט שוין פיל מאל[33] אין דעם פירוש פון "העליונים ירדו לתחתונים"[34], אז די יושבי אהל (עלונים) דארפן זיך אראפטראגן צו די בעלי עסק (תחתונים) און משפיע זיין צו זיי[35] —

קלד).

25) ראה בארוכה לקו"ש שם ע' 1054.

26) ועד"ז בכאו"א גופא, הרי גם בעלי עסק מחוייבים בפ"א שחרית ופ"א ערבית, עכ"פ.

27) בלקוטי שיחות ח"ה עמ' 245, שגם הענין שהעצם יהי' בגילוי הוא (לא ענין נוסף, כי אם שזה) נוגע להענין דהמשכת העצמות גופא [ולכן הטעם ד"לעולם יעסוק כו' (אע"פ) שלא לשמה" הוא לתי "שמתוך שלא לשמה בא לשמה" (פסחים נ, ב. וש"נ)]. כי מכיון שעצמותו ית' מושלל מהגדרים ד"העלם" ו"גילוי", הרי באם המשכת העצמות (הנעשית ע"י קיום המצות) היתה מוכרחת להיות בהעלם דוקא — הרי זה עצמו היתה הוכחה שאין זה המשכת העצמות.

אבל אעפ"כ, מכיון שהמשכת העצמות גופא נעשית ע"י קיום המצות, הרי המעשה הוא העיקר.

28) ראה ברכות לה, ב: הרבה עשו כר"י ועלתה בידן כרשב"י ולא עלתה בידן.

29) ראה לעיל ע' 117 ואילך.

30) שמו"ר פי"ב, ג. תנחומא וארא טו.

31) וע"ד שביושבי אהל גופא — כל העוסק בתורה בלבד דומה כו' וכל ה' אומר אין לי אלא תורה אפילו תורה אין

איז דאָך במילא זייער בקשה „אל תעבירנו את הירדן", צו זיין אָפגע־ זונדערט פון ארץ ישראל לגמרי — היפך הכוונה.

אָבער לאחרי ווי דורך זיין תוכחה האָט משה רבינו ביי זיי אַרויסגערופן דעם מס"נ אויף (דעם כיבוש פון א"י, וואָס תכליתו איז) אופן העבודה פון א"י [33] — „ואנחנו נחלץ חושים לפני בני ישראל", האָט משה מסכים גע־ ווען זיי זאָלן נעמען זייער נחלה אין עבר הירדן

— ווייל דורך די גרייטקייט אויף „נחלץ חושים" האָבן זיי אַרויסגעווויזן אַז זייער פאַרבלייבן אין עבר הירדן איז (ניט מצד זייער וועלן זיין אָפגע־ זונדערט פון וועלט, נאָר) מצד דעם, וואָס אין דער כוונה פון דירה בתח־ תונים גופא, האָבן זיי פאַר זיך אויס־ געקליבן די עבודה פון „מארי תורה".

לו אלא תורה וגמ"ח (ע"ז יז, ב. יבמות קט, ב. לקו"ת ויקרא ה, א).

32) ויש לקשר זה עם מ"ש בתחלת הסדרה „וידבר משה אל ראשי המטות", כי „נדרים סיג לפרישות" הוא ע"ד העבודה דרועי צאן — ארץ מקנה; והתרת הנדר (שאין צריך לפרוש עצמו מהגשמיות, כי אם אדרבא לברר ולהעלות גם את הגשמיות) הוא ע"ד העבודה דא"י, וכמו שהכח שב־ „ראשי המטות" להתיר את הנדר (העלאת הגשמיות), הוא ע"י „וידבר משה אל ראשי המטות" (לקו"ת פרשתנו פה, ריש ע"ב. סד"ה וידבר משה תער"ב); עד"ז פעל משה בב"ג וב"ר שתהי' בהם העבודה ד(מס"נ עבור) ארץ ישראל.

ו. לאחרי כל הנ"ל איז עס אָבער פונדעסטוועגן געווען, בדקות, אַ נטי' פון אמיתית פנימיות הכוונה [34]. און דעריבער הייסט עס „נחלה מבוהלת בראשונה גו' ", וואָס דאָס ווייזט אויף בחי' תהו — היפך ההתיישבות דתיקון,

וויל דער עיקר ופנימיות הכוונה איז — אין המשכת אורות בכלים, מאַכן אַ דירה לו ית' בתחתונים.

(ממאמר ד"ה ומקנה רב תש"כ. ושיחת ש"פ מטו"מ תשי"ט)

---

33) וע"ד ההנהגה דבן עזאי (יבמות סג, ב), דאף ש„ליכא איסורא כלל במילתא אם חפץ ללמוד תורה כל ימיו ולא לישא אשה כלל" (הל' ת"ת לאדה"ז קו"א לרפ"ג), בכ"ז, הרי „אין זו . . עצת חכמים המורים לאדם דרך ישרה שיבור לו" (קו"א שם).

וי"ל, שמלכתחלה (היינו לאחר שאמרו „ואנחנו נחלץ וגו' ") הי' זה דרגא דקדושה ולכן הסכים משה ע"ז. אלא שאח"כ נש־ תלשל מזה הענין ד„נחלה מבוהלת גו' ". ובדוגמת בן עזאי, שמההנהגה ד„מה אעשה כו' " (יבמות שם) — הנהגה ד„רצוא" בבחי' תיקון עצמו, נשתלשלה אח"כ ההנהגה ד־ „הציץ כו' " (חגיגה יד, ב) דוגמת רצוא דתהו, משא"כ רע"ק דאף דעסק בתורה כד שנה פרוש מאשתו — הרי הי' זה ברשותה ואדרבא — שדרתי', ואח"כ חזר לביתו (כתובות סב, סע"ב) ונכנס בשלום ויצא בשלום (חגיגה שם).